

In 1990 startte De Vlinderstichting met een nieuw onderzoek: het monitoringonderzoek. Veel mensen meldden zich daarvoor aan, ook veel mensen die nog niet zoveel vlinderkennis hadden. Hoe heeft een 'leek' zijn deelname aan het monitoring werk ervaren?

Gerard Bosch

Op 30 september 1990 heb ik mijn laatste monitorings-tocht gehouden. Het weer was niet echt slecht, maar of je het 'goed vlinderweer' kon noemen, betwijfelde ik toch wel. Maar het feit dat op de Herfstasters in mijn tuin Atalanta's, Dagpauwogen, Kleine vossen, Gehakkelde aurelia's en een Kleine vuurvlied nog actief waren, gaf mij hoop dat ik ook op mijn route nog wel de nodige

Beginnend vlinderaar werkt mee aan monitoring-onderzoek

Ontdekkingen in de wereld van de

vlinders zou tegenkomen. Helaas liet geen enkele vlinder zich zien, behalve een rondfladderende Citroenvlinder.

VERSLUIEREN

Inmiddels heb ik toch de indruk gekregen dat de route, die ik in het voorjaar heb uitgezocht, niet uitblinkt door een rijkdom aan vlinders. Dit betreft dan met name het aantal soorten. Voor zover ik me herinner, is het aantal soorten dat ik er heb kunnen waarnemen niet boven de tien uitgekomen. Maar ook zo'n route zal zijn bijdrage kunnen leveren aan een beeld over de vlinderstand. Tellingen van alleen maar vlinderrijke gebieden en routes zal de werkelijkheid vermoedelijk alleen maar versluieren.

GEDRAG VAN DE CITROENVLINDER

Ondanks de beperkingen die aan mijn route kleven, heb ik toch veel van mijn monitoring-activiteiten geleerd. Niet alleen heb ik nieuwe vlinders leren kennen, maar ik heb ook gemerkt dat je in het algemeen meer en beter op vlinders gaat letten. Dat heeft tot gevolg gehad dat ik niet alleen vlinders waarnam die mij nog niet eerder waren opgeval-

len, maar dat ik ook meer lette op hun gedrag. Zo heb ik in het voorjaar uitgebreid kunnen genieten van een groot deel van de levenscyclus van de Citroenvlinder.

Vanaf maart heb ik het gedrag kunnen volgen van de Citroenvlinders, die door het bos rondvlogen. Met verwondering heb ik kunnen zien hoe een mannetje en een vrouwtje, rond elkaar fladderend hoog boven de bomen uitstegen, in wat naar ik vermoed balts-gedrag was. Door de verreijkijker kon ik waarnemen hoe een vrouwtje een of twee eitjes legde in de oksels van wat zich spoedig zou ontwikkelen tot de blaadjes van de Vuilboom. Een aantal van deze struiken heb ik met een rood draadje gemerkt, om te zien hoe de eitjes zich zouden ontwikkelen tot een rups. Hoe lang dat duurde heb ik niet kunnen vaststellen, omdat ik alleen in de weekeinden kon gaan kijken. Op een gegeven ogenblik waren de eitjes gewoon weg, maar zat er op het blad ook geen rups. Ergens anders op de struik vond ik dan wel een egaal-groen rupsje. Op geen enkele van de vijf struiken die ik had gemerkt, waren de blaadjes waarop het eitje zat, aangevreten.

vlinders

Elders op de struik ontdekte ik de vretende rupsjes wel. Alhoewel ze door hun kleur bijna niet opvielen op het blad, waren ze toch vrij gemakkelijk op te sporen. Ik hoefde alleen maar te letten op plaatsen waar aangevreten bladeren waren. Doordat ik maar een

Citroenvlinders fladderen al in maart door het bos.

keer per week kon komen kijken, zag ik de rupsen groeien. Met spanning wachtte ik op het moment dat de rupsen zich zouden verpoppen. Dat wachten is echter tevergeefs geweest. Ik vermoedde wel dat ze niet ter plaatse zouden verpoppen, maar waar ze dat dan wel zouden doen, was mij een raadsel. Dat is het trouwens nog steeds, want nergens heb ik een pop kunnen ontdekken. Over dat stadium in de levenscyclus van de Citroenvlinder zou ik nog wat meer willen weten. Volgend voorjaar zal ik daar eens wat beter op letten. Graag had ik nog wat meer tijd willen besteden aan het waarnemen van het leven en het gedrag van deze vlinders. Daarbij zou een verrekijker, waarmee ik wat dichterbij kan komen dan met die ik nu heb, welkom zijn.

WAAR ZIJN DE POPPEN?

Ik vind het trouwens opvallend dat het aantal poppen dat je tegenkomt in geen verhouding staat tot het aantal vlinders, laat staan tot het aantal rupsen dat je ziet. Waar verpoppen rupsen zich toch? Vermoedelijk zoeken zij daartoe een veiliger plek op dan de takjes die zij hebben kaalgevreten. Ik heb een keer een brandnetelblad dat vol zat met kleine rupsjes van vermoedelijk de Kleine vos mee naar huis genomen. Die heb ik met blad en al op een brandnetelplant gezet en die heb ik in een kistje gezet, met de opening naar een kant. Binnen twee dagen hadden ze de plant kaalgevreten. Ik heb toen een aantal brandneteltakjes in een vaas gezet, naast de bijna kale plant. Ook met die bladeren wisten de beestjes wel raad, zodat ik nog een aantal keren de brandnetels moest vervangen. Op een gegeven moment gingen de rupsen echter zwerven. Eerst vond ik er een op de muur van het terras waarop ik de kist had staan. Later kropen er nog wat over de tuinbank. Ik wilde echter zien hoe ze zich verpopten en heb daarom een stuk vliegengaas voor de opening van de kist gespannen.

Een Taufvlinder op het fietspad...

Toch bleek dit de zwerfneigingen van de rupsen niet voldoende in toom te kunnen houden, want op een gegeven ogenblik zat er geen enkel exemplaar meer op de brandnetels. Het is mij een raadsel waar ze allemaal gebleven zijn. Na enig zoeken ontdekte ik wel drie poppen, die aan de bovenkant van de kist hingen. Het leek wel of ze van goud waren, zo blonken ze. Dat moesten wel de poppen zijn van 'mijn' rupsen. Ik besloot de kist dicht te laten met het vliegengaas en af te wachten wat er met de poppen zou gaan gebeuren. Dat afwachten doe ik nu al vanaf mei, maar ik denk dat dat wel tevergeefs zal zijn.

OVERDAG VLIEGENDE NACHTVLINDER

In het voorjaar werd mijn aandacht een paar keer getrokken door een vlinder die soms vlak langs mij heen vloog, maar altijd vrij resoluut een bepaalde richting aanhield. Het was een vrij egaal, bruin-beige vlinder en alhoewel hij nogal snel vloog, meende ik op beide vleugels toch een soort donker oog te herkennen. Op vier verschillende plaatsen, weliswaar binnen een afstand van een tot anderhalve kilometer van elkaar, heb ik zo'n vlinder zien vliegen, zonder dat ik hem goed kon herkennen.

Een blik in de vlindergids leerde mij dat de Taufvlinder er het meest op leek. Maar dat leek me meer een nachtvlinder en toen ik deze dieren zag, was het zo rond het middaguur. Ik bleef in onzekerheid totdat ik op een

dag zo'n vlinder midden op het fietspad zag liggen. Hij zag er nog tamelijk gaaf uit en ik heb hem mee naar huis genomen. Thuis heb ik kunnen vaststellen dat het hier inderdaad om een Taufvlinder ging.

WELK WITJE?

Een van de dingen die me tijdens mijn monitoringactiviteiten is opgevallen, is het probleem dat ik heb met het op naam brengen van rondvliegende witjes. Pas als ze ergens zitten ben ik in staat om precies vast te stellen om welke soort het gaat. Als ze echter rondvliegen, dan kan ik ze niet identificeren. Wellicht dat dit anders wordt als ik wat meer ervaring krijg. Overigens denk ik dat dit probleem nog ernstiger optreedt bij blauwtjes, maar daarmee heb ik op mijn route weinig van doen gehad.

Wat ik heb gemist tijdens mijn monitoringwerkzaamheden is een goede vlindergids, waarin de vlinders die je kunt tegenkomen staan afgebeeld en dan het liefst ook met dichtgevouwen vleugels. Vooral in het voorjaar trof ik de vlinders in die houding het meest aan. Ik beschikte weliswaar over een vlindergids, maar daar staan teveel vlinders in die in Nederland niet voorkomen en als je een beginner bent zoals ik, dan leveren die op elkaar gelijkende soorten erg veel problemen op. Bovendien staat niet altijd de Nederlandse naam bij een vlinder die wel inheems is. Soms dacht ik een vlinder gevonden te hebben, maar dan stond erbij: "Komt niet in Nederland voor en is daar ook nooit waargenomen." Uiteindelijk lukte het dan meestal toch wel om een afbeelding te vinden van de vlinder die het zou kunnen zijn. Als ze echter al die vlinders die hier toch niet voorkomen, zouden weglaten, dan maakte dat het zoeken een stuk gemakkelijker. Gelukkig is er nu de nieuwe *Dagvlinders van de Benelux* en dat is een enorme verbetering.

Al met al heb ik enorm veel plezier beleefd aan mijn vlinderactiviteiten en heb ik er veel van geleerd. Volgend jaar zal ik ze zeker voortzetten.

SUMMARY

The Dutch Butterfly Foundation started with a national monitoring research project in 1990. Many people, both with advanced butterfly knowledge and beginners, volunteered to participate in this project.

A participant gives an account of his experiences.

